

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ТА ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.102(477)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2024-2-10-4>**Тарасенко Олег Сергійович,**доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

(Національна академія внутрішніх справ, м. Київ)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3179-0143>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГЛАМЕНТУВАННЯ ПІДСТАВ ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ТА ІМІТУВАННЯ ОБСТАНОВКИ ЗЛОЧИНУ ДО ПОЧАТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У статті розглядаються проблеми правової регламентації та підстав проведення спеціального слідчого експерименту й імітування обстановки злочину до початку кримінального провадження з метою фіксації шляхом застосування оперативно-розшукових заходів факту підготовки та вчинення злочину. Зазначено, що спеціальний слідчий експеримент та імітування обстановки злочину (як негласна слідча (розшукова) дія) не мають аналогів як серед переліку прав оперативних підрозділів, так і як окремі оперативно-розшукові заходи. Обґрунтовано та запропоновано внесення низки змін в окремі норми Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», що дозволять встановити правові підстави для проведення «спеціального слідчого експерименту» та «імітування обстановки злочину» до початку кримінального провадження.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові заходи, спеціальний слідчий експеримент, імітування обстановки злочину, підстави проведення, правове регламентування.

Постановка проблеми. Органам досудового розслідування доводиться приймати рішення стосовно можливості зібрати докази шляхом проведення гласних слідчих (розшукових) дій або необхідності проведення негласних слідчих (розшукових) дій (надалі – НСРД), аналізуючи при цьому матеріали кримінального провадження (які можуть підтверджувати необхідність проведення НСРД, але не дають уявлення про наявності інформаційної можливості для їх проведення). КПК України не передбачає можливості проведення НСРД, коли у ініціатора клопотання є лише підозри, що невдовзі може бути вчинений певний злочин, а вимагає, щоб навіть готування до злочину як різновид незакінченого злочину вже відбулося хоча б у певному його прояві або відбувся власне закінчений злочин [1, с. 66]. Суспільно небезпечні дії можуть бути кваліфіковані як злочини лише після їх вчинення, у зв'язку з чим виникає певна дилема – на підставі якої документально зафіксованої інформації приймати рішення про проведення певної НСРД у випадку, коли особа ці дії ще не вчинила, а тільки готується або виказує намір (і в діях не вбачається ознак підготовки до вчинення злочину), і саме результати проведеної НСРД можуть надати можливість зафіксувати наявність у діях особи складу злочину. Формально можливість такої фіксації надає Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2], в якому визначено права оперативних підрозділів, які реалізуються шляхом проведення оперативно-розшуко-

вих заходів (надалі – ОРЗ). Але склалася ситуація, що характеризується наступними параметрами: відсутній чіткий перелік видів ОРЗ, які можуть проводитись за ініціативою оперативного підрозділу під час здійснення оперативно-розшукової діяльності; одночасно з набранням чинності новим КПК України [3] було внесено зміни до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2], відповідно яких ст. 8 (права оперативних підрозділів) вмістила відсылки на положення КПК України щодо порядку проведення ОРЗ, і наразі, половина – десять із двадцяти одного повноваження оперативних підрозділів, передбачених у цій статті – посилаються на окремі статті КПК України, що встановлюють порядок проведення НСРД, і відповідно, повинні реалізовуватись згідно з відповідними положеннями глави 21 КПК України, як НСРД; НСРД, визначені КПК України, загалом за змістом корелюють із ОРЗ, які проводяться в межах прав оперативних підрозділів, визначених ч. 1 ст. 8 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» [4, с. 356]. До початку кримінального провадження, а також під час підготовки та проведення НСРД оперативні працівники проводять інші ОРЗ (які не тотожні саме з тією НСРД, виконання якої їм доручено), які виступають «допоміжними» та не мають аналогів серед НСРД, але визначені як права оперативних підрозділів [5, с. 157–158]. І навпаки, ряд НСРД не мають аналогів як серед переліку прав оперативних підрозділів так і ОРЗ (які регулюються нормативними

актами з обмеженим доступом). Насамперед до таких НСРД відноситься спеціальний слідчий експеримент як форма проведення контролю за вчиненням злочину, який є одним з ключових інструментів отримання доказів під час розслідування, а також імітування обстановки злочину. Відсутність правового регулювання проведення ОРЗ, який є аналогом спеціального слідчого експерименту під час фіксації дій осіб на етапі підготовки до вчинення злочину, або у випадку коли необхідно провести ОРЗ з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину – значно ускладнює, і навіть взагалі позбавляє сенсу його проведення, оскільки може призвести до визнання отриманих доказів недопустимими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна кількість наукових розробок здійснювалася стосовно правової регламентації застосування сил, засобів та методів ОРД (організації, тактики, методики їх застосування): О. М. Сало вважає, що необхідну для прийняття рішення щодо проведення НСРД інформацію можна отримати в межах заходів, регламентованих КПК України, під час проведення процесуальних заходів [6, с. 436–446]; Д. Б. Сергєєва відзначає необхідність отримання відомостей, необхідних для проведення НСРД, і вважає, що діяльність зі збору інформації про особу, пов'язана із втручанням у сферу приватного життя особи, не повинна залишатися поза правовою регламентацією, хоча відповідні положення відсутні як у КПК України так і в підзаконних нормативних актах [7, с. 118–123]; А. С. Родигін вважає, що правова регламентація повинна бути здійснена у межах регламентування оперативно-розшукового забезпечення НСРД [5, с. 156–161]. Можна констатувати, що практично спостерігається взаємне проникнення правового регулювання проведення ОРЗ та НСРД, але відсутнє теоретичне обґрунтування механізму їх спільного функціонування. Це обумовлює фрагментарність наукових досліджень цих питань, і не забезпечує теоретичного бачення проведення ОРЗ, аналогічних спеціальному слідчому експерименту та імітуванню обстановки злочину. У такому контексті нормативно-правове регулювання ОРЗ практично не досліджувалося.

Мета. У статті поставлено завдання наукового обґрунтування підстав для проведення спеціального слідчого експерименту та імітування обстановки злочину як оперативно-розшукових заходів.

Виклад основного матеріалу. Спеціальний слідчий експеримент (полягає у створенні відповідних умов з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину) та імітування обстановки злочину (створення у оточуючих уяви про вчинення реального злочину) відносяться до форм контролю за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України) [3]. Слід зазначити, що інші форми контролю за вчиненням злочину, а саме – контрольована закупка, оперативна закупка, контрольована поставка позиціонуються як ОРЗ, оскільки прямо визначені у ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2] як права оперативних підрозділів, їх проведення передбачено окремим нормативним актом з обмеженим доступом (і в першу чергу саме тому, що зазначені форми прямо вказані у зазначеному Законі [2]), де врегульовано механізм їх проведення як у вигляді ОРЗ, так і НСРД. Тобто у залежності від виду злочину на момент проведення контролю за вчиненням злочину у діях особи можуть вбачатися ознаки підготовки злочину (і тоді присутні правові підстави проведення їх як ОРЗ), а можуть

вбачатися ознаки закінченого злочину (і тоді присутні підстави для проведення їх як НСРД). Внаслідок того, що спеціальний слідчий експеримент та імітування обстановки злочину прямо не визначені у ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» як права оперативних підрозділів, то відповідно виникає питання стосовно проведення їх на стадії фіксації дій особи, яка готується до вчинення злочину, унеможливаючи таким чином їх проведення в рамках ОРД для документування злочинних дій до початку кримінального провадження. На нашу думку, така ситуація суттєво ускладнює процес розкриття злочинів, оскільки за логікою законодавця ці заходи як раз спрямовані на фіксацію події злочину, що вчинюється під контролем працівників правоохоронних органів і за їх змістом (або мети проведення) в процесі проведення заходів повинні бути зафіксовані злочинні дії. Практично виникає необхідність надання можливості оперативним підрозділам отримання дозволів на проведення цих заходів до вчинення кримінального правопорушення на підставі формальної ознаки – наявності інформації про злочин, що готується (що є підставою для проведення ОРЗ, а не НСРД).

Більш того, контроль за вчиненням злочину проводиться у комплексі з іншими НСРД (аудіоконтроль, відеоконтроль, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, спостереження за особою, спостереження за річчю або місцем тощо), які є невід'ємною частиною фіксації дій фігуранта. Усі ці НСРД, окрім контролю за вчиненням злочину, фактично віддзеркалено в ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2] як права оперативних підрозділів, а отже – може бути проведено як ОРЗ у рамках ОРД до початку кримінального провадження. Тобто, виникає ситуація, коли нормативно врегульована можливість проводити «допоміжні» (для контролю за вчиненням злочину) ОРЗ, і натомість не визначено права оперативних підрозділів, що до проведення «основного» ОРЗ, що аналогічний за змістом спеціальному слідчому експерименту та також імітуванню обстановки злочину.

Практичний досвід документування в рамках оперативно-розшукових справ дій осіб, які готуються до вчинення злочину, свідчить про можливість фіксації факту вчинення останніми злочину під час проведення відносно них ОРЗ. Тобто ОРЗ проводилися з метою фіксації дій особи щодо підготовки злочину, але особа цей злочин одразу вчинила, що і було зафіксовано шляхом проведення ОРЗ. Фактично вчинення злочину у такій ситуації відбувається під контролем правоохоронних органів, що за змістом співпадає з ситуацією, у якій приймається рішення про проведення спеціального слідчого експерименту та імітування обстановки злочину). Закон недвозначно регламентує дії суб'єктів ОРД – у ч. 2 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2], а саме – у разі виявлення ознак злочину оперативний підрозділ, зобов'язаний невідкладно направити зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України [8], до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування в порядку, передбаченому КПК України [3].

Власне ця норма дає відповідь на питання, що робити коли ОРЗ почалося, а фігурант, не будучи об'язаним про те, що його дії контролюються, вчинив злочин. Згідно з вимогами законодавства проведення ОРЗ має бути припинено, а надалі потрібно отримати дозвіл на проведення НСРД. Звісно, такий формальний підхід міг суттєво перешкодити фіксації злочинних дій, враховуючи різний механізм отримання дозволів, різних суб'єктів тощо, і тому законодавець передбачив, що

у разі, якщо ознаки кримінального правопорушення виявлені під час проведення ОРЗ, що тривають і припинення яких може негативно вплинути на результати кримінального провадження, підрозділ, який здійснює ОРД, повідомляє відповідний орган досудового розслідування та прокурора про виявлення ознак кримінального правопорушення, закінчує проведення ОРЗ, після чого направляє зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, до відповідного органу досудового розслідування (ч. 3. ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність») [2].

Наприклад, якщо у процесі ОРЗ зафіксовано факт вербування торгівцем людьми потерпілого з метою його подальшого переміщення за кордон для трудової експлуатації, то відповідно вимог законодавства – необхідно відкривати кримінальне провадження, припиняти проведення ОРЗ та отримувати дозвіл на проведення НСРД. Відповідно до положень статті 149 (Торгівля людьми) КК України вербування є закінченим злочином, проте на практиці, у більшості випадків, процесуальні керівники (прокурори) з метою фіксації повної картини злочинних намірів торговця людьми організовують документування переміщення або передачі завербованої особи в рамках контролю за вчиненням злочину. У цьому разі проведення такого контролю за вчиненням злочину розтягується в часі через тривалість оформлення відповідних документів прокурором, підготовку слідчим клопотань щодо проведення НСРД, їх погодження процесуальним керівником, і найголовніше отримання дозволу на їх проведення в суді (про що неодноразово вказувалося науковцями та практиками [9–11]), що одночасно обумовлює виникнення ризиків, пов'язаних з організаційними питаннями проведення НСРД та їх технічним забезпеченням. Адже всі ці дії повинні випереджати за часовими рамками процес переміщення «завербованої» особи або її передачу. Враховуючи, що виїзд за кордон або передача особи відбудеться досить швидко (наприклад, наступного дня після вербування жертви), то відповідно це не дає можливості зафіксувати дії осіб шляхом проведення НСРД. Але така можливість існує у випадку продовження проведення ОРЗ до моменту фіксації закінченого злочину та настання злочинного результату.

Окрім цього, ряд кримінально-карних дій неможливо кваліфікувати як злочин (а також як підготовку до вчинення злочину) до моменту, коли не будуть зафіксовані певні дії особи, оскільки саме від рішення особи щодо вчинення (або не вчинення) таких дій у конкретний момент залежить можливість кваліфікації за певними статтями КК України.

Отже практично на підставі суб'єктивної думки оперативного працівника, підкріпленої оперативною інформацією (яку неможливо використати як докази), необхідно прийняти рішення щодо проведення ОРЗ, результатом яких повинно стати отримання вже інформації, що може бути використана як доказова у кримінальному провадженні. Відповідно законодавець надає таку можливість, передбачивши ряд запобіжників закріплених ч. 2. ст. 8 Закону [2], зокрема прийняття рішення, подання та розгляд відповідних клопотань, проведення ОРЗ, фіксація та використання їх результатів, проведення цих заходів до постановлення ухвали слідчого судді та інші питання їх проведення регулюються згідно з положеннями глави 21 КПК України з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом, щодо мети проведення ОРЗ, суб'єкта ініціювання та проведення цих заходів, обґрунтування клопотання про їх проведення та підстав для його задоволення слідчим суддею, використання результатів ОРЗ та інших питань, обумовле-

них специфікою мети їх проведення; зазначені заходи повинні проводитися у рамках оперативно-розшукової справи, заведення якої здійснюється за певних підстав та у певному прядку, зазначеному у ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», та підзаконних нормативних актів.

Як ми зазначили, переліку оперативно-розшукових заходів не існує, і тому їх назви практично інтерпретуються з урахуванням пунктів ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», де у ч. 1 визначено права оперативних підрозділів. Але, оскільки серед зазначених пунктів відсутні права, які співпадають за формулюванням назви із «спеціальним слідчим експериментом» та «імітуванням обстановки злочину», то з метою визначення правової бази для їх проведення в межах ОРД необхідно визначити який саме з цих пунктів співпадає за змістом з зазначеними заходами.

Слід зазначити, що найбільш корелює за змістом з термінами, які піддаються аналізу право оперативних підрозділів, яке визначено у п. 7¹ ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», у якому зазначено, що з метою виявлення та фіксації діянь, передбачених статтями 305, 307, 309, 311, 318, 321, 364¹, 365², 368, 368³, 368⁴, 369, 369² КК України, оперативні працівники мають право проводити операції з контрольованого вчинення відповідних діянь (а порядок отримання дозволу, строк його дії та порядок проведення операції з контрольованого вчинення корупційного діяння визначаються КПК України). Але аналіз зазначеної норми свідчить про наявність певних особливостей, які не дозволяють застосовувати її у всіх ситуаціях, коли виникає необхідність проведення зазначених заходів («спеціального слідчого експерименту» та «імітування обстановки злочину») у рамках ОРД. Зокрема, хоча перелік злочинів, наданих у зазначеному пункті полягає у вчиненні злочинних дій з наркотичними засобами та прекурсорами, отруйними, сильнодіючими речовинами (у тому числі і лікарськими засобами), а не тільки злочинних дій, пов'язаних з підкупом, отриманням та наданням неправомірної вигоди (посадових злочинів), але чомусь зазначено дії щодо порядку отримання дозволу, строк його дії та порядок проведення операції лише стосовно контрольованого вчинення корупційного діяння. Це суттєво звужує можливість його використання як правової підстави, оскільки необхідність застосування «спеціального слідчого експерименту» та «імітування обстановки злочину» виникає не тільки у випадку розслідування (або документування) зазначених видів злочинів.

Також безпідставним є посилення стосовно того, що цей порядок визначено у КПК України, оскільки у зазначеному кодексі відсутнє виокремлення не тільки щодо проведення операції з контрольованого вчинення саме корупційного діяння, взагалі будь яких операцій (оскільки такі дії проводяться у рамках НСРД). Зазначений порядок визначений у ч. 3. ст. 8, та частково у ч. 15. ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» хоча у зазначених нормах наданий перелік прав, які можуть реалізувати оперативні підрозділи за таких умов, і у цьому переліку відповідно також відсутні «спеціальний слідчий експеримент» та «імітування обстановки злочину».

Разом з тим, п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» надає право оперативним працівникам «негласно виявляти та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого злочину, документи та інші предмети, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину, ...» [2]. Оскільки у процесі проведення спеціального слідчого експерименту та імітування обстановки злочину здійснюється фіксація злочину, то, на нашу думку, саме цей термін може бути

використаний для позначення ОРЗ, які проводяться з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діяч якій вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину.

Але для більш ефективного використання цієї норми та беззаперечного обґрунтування як правової підстави для проведення «спеціального слідчого експерименту» та «імітування обстановки злочину» до початку кримінального провадження вважаємо за необхідне внести ряд змін в окремі норми Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», зокрема (пропоновані зміни виділено курсивом):

– у п. 7 ч. 1 ст. 8 – Негласно виявляти та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого злочину, документи та інші предмети, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину (у тому числі шляхом проникнення та обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи згідно з положеннями статті 267 Кримінального процесуального кодексу України). *Негласне виявлення та фіксація слідів тяжкого або особливо тяжкого злочину, документів та інших предметів, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину здійснюється згідно з положеннями глави 21 Кримінального процесуального кодексу України з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом, щодо мети проведення оперативно-розшукових заходів у порядку, визначеному нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, Бюро економічної безпеки України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро, погодженими з Офісом Генерального прокурора та зареєстрованими у Міністерстві юстиції України;*

– ч. 3. ст. 8 – Негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, аудіо-, відеоконтроль особи, аудіо-, відеоконтроль місця, спостереження за особою, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж, накладення арешту на кореспонденцію, здійснення її огляду та виїмки, установлення місцезна-

ходження радіоелектронного засобу, *негласне виявлення та фіксація слідів тяжкого або особливо тяжкого злочину, документів та інших предметів, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину, проводяться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором. Ці заходи застосовуються виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо;*

– ч. 15¹. ст. 9 – *Негласне виявлення та фіксація слідів тяжкого або особливо тяжкого злочину, документів та інших предметів, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину, може проводитися у разі, коли є факти, які підтверджують, що нею готується тяжкий або особливо тяжкий злочин, для отримання відомостей, які вказують на ознаки такого злочину.*

Висновки. Таким чином, п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» надає право оперативним працівникам негласно виявляти та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого злочину, документи та інші предмети, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину, . . .», що дозволяє використати цю норму як підставу оперативно-розшукових заходів, які проводяться з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діяч якій вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину (оскільки у процесі проведення спеціального слідчого експерименту та у процесі імітування обстановки злочину здійснюється саме фіксація злочину). Для більш ефективного використання цієї норми та беззаперечного обґрунтування як правової підстави для проведення «спеціального слідчого експерименту» та «імітування обстановки злочину» до початку кримінального провадження необхідно внести ряд змін в окремі норми Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Список використаних джерел

1. Грошевий Ю. М., Тацій В. Я., Туманянц А. Р. Кримінальний процес: підручник. Харків: Право, 2013. 824 с.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Голос України* від 19.05.2012. № 90-91.
4. Шаповалов О. О. Реалізація компетенції слідчих шляхом виявлення ознак злочинів під час досудового розслідування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. №5. С. 354–358.
5. Родигін А. С. Правова регламентація оперативно-розшукового забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. Вип. 2. Т. 2. С. 156–161.
6. Сало О. М. Правова регламентація проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2013. Вип. 4. С. 436–446.
7. Сергеева Д. Б. Використання матеріалів зняття інформації з каналів зв'язку як оперативно-розшукового заходу для організаційно-тактичного забезпечення слідчих дій. *Юридична Україна*. 2011. № 8. С. 118–123.
8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
9. Tarasenko O., Shevchishen A., Yermakov Y., Mirkovets D., Diakin Y. Use of intelligence tools during pre-trial investigation. *Amazonia Investiga*, Vol. 10, Num. 45. (September, 2021). 105–112. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1749>.
10. Tarasenko O., Tsutskiridze M., Shevchishen A., Yermakov Y., Mirkovets D. Establishment of the institution of covert investigation in the criminal justice system of Ukraine. *Cuestiones Políticas*. 2021. Vol. 39, № 69 (Julio-Diciembre), 462–474. (Венеція). URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/36249>.
11. Tarasenko O., Rozhnova V., Savytskyi D., Sybiha O., Makarov M. Investigative Judge as a Subject to Criminal Procedure. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Volume 23. Issue 3. P. 1–9. (Великобританія) URL: <https://www.abacademies.org/articles/Investigative-judge-as-a-subject-to-criminal-procedure-1544-0044-23-3-497.pdf>.

References

1. Hroshevyi, Yu.M., Tatsii, V.Ya., & Tumanians, A.R. (2013). *Kryminalnyi protses [Criminal process]: pidruchnyk*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

2. Pro operatyvno-rozshukovu diialnist [About operational and investigative activities]: Zakon Ukrainy vid 18.02.1992 r. № 2135-XII (1992). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 22, art. 303 [in Ukrainian].
3. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] vid 13.04.2012 r. № 4651-VI (2012). *Holos Ukrainy* vid 19.05. 90-91 [in Ukrainian].
4. Shapovalov, O.O. (2016). Realizatsiia kompetentsii slidchykh shliakhom vyjavlennia oznak zlochyniv pid chas dosudovoho rozsliduvannia [Implementation of the competence of investigators by identifying signs of crimes during the pre-trial investigation]. *Naukovyi visnyk publichnogo ta pryvatnogo prava*, 5, 354–358 [in Ukrainian].
5. Rodyhin, A.S. (2021). Pravova rehlementatsiia operatyvno-rozshukovoho zabezpechennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii [Legal regulation of operational and investigative support for covert investigative (search) activities]. *Naukovyi visnyk publichnogo ta pryvatnogo prava*, Vyp. 2, T. 2, 156–161 [in Ukrainian].
6. Salo, O.M. (2013). Pravova rehlementatsiia provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii [Legal regulation of secret investigative (search) activities]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia yurydychna*, Vyp. 4, 436–446 [in Ukrainian].
7. Serhieieva, D.B. (2011). Vykorystannia materialiv zniattia informatsii z kanaliv zviazku yak operatyvno-rozshukovoho zakhodu dlia orhanizatsiino-taktychnoho zabezpechennia slidchykh dii [The use of materials for the removal of information from communication channels as an operational and investigative measure for the organizational and tactical support of investigative actions]. *Yurydychna Ukraina*, 8, 118–123 [in Ukrainian].
8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] vid 05.04.2001 r. (2001). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 25-26, art. 131 [in Ukrainian].
9. Tarasenko, O., Shevchishen, A., Yermakov, Y., Mirkovets, D., & Diakin, Y. (2021). Use of intelligence tools during pre-trial investigation. *Amazonia Investiga*, Vol. 10, Num. 45. (September, 2021). 105–112. Retrieved from: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1749> [in English].
10. Tarasenko, O., Tsutskiridze, M., Shevchishen, A., Yermakov, Y., & Mirkovets, D. (2021). Establishment of the institution of covert investigation in the criminal justice system of Ukraine. *Cuestiones Políticas*. 2021. Vol. 39, № 69 (Julio-Diciembre), 462–474. Retrieved from: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/36249> [in English].
11. Tarasenko, O., Rozhnova, V., Savytskyi, D., Sybiha, O., & Makarov, M. (2020). Investigative Judge as a Subject to Criminal Procedure. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Volume 23. Issue 3. P. 1–9. Retrieved from: <https://www.abacademies.org/articles/Investigative-judge-as-a-subject-to-criminal-procedure-1544-0044-23-3-497.pdf> [in English].

Tarasenko Oleg,

Doctor of Law, Professor,
Honored Lawyer of Ukraine

(National Academy of Internal Affairs, Kyiv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3179-0143>

FEATURES OF THE LEGAL REGULATION OF THE GROUNDS FOR THE CONDUCT OF A SPECIAL INVESTIGATIVE EXPERIMENT AND SIMULATION OF A CRIME SITUATION BEFORE THE BEGINNING OF CRIMINAL PROCEEDINGS

The article examines the problems of legal regulation and the grounds for conducting a special investigative experiment and simulating the crime situation before the start of criminal proceedings in order to establish, through the use of operative investigative measures, the fact of the preparation and commission of a crime. It is noted that a special investigative experiment and simulation of a crime scene (as an undercover investigation (search action)) have no analogues both among the list of rights of operational units and as separate operational and investigative measures. Absence of legal regulation of conducting an operative investigative measure, which is analogous to a special investigative experiment during the recording of the actions of persons at the stage of preparation for committing a crime, or in the case when it is necessary to conduct an operative investigative measure in order to verify the true intentions of a certain person whose actions show signs of a serious or particularly serious crime, observing her behavior and her decision-making regarding the commission of the crime – makes it much more difficult, and even makes it completely pointless, as it can lead to the recognition of the received evidence as inadmissible. At the same time, controlled delivery, controlled and operational procurement of goods, objects and substances is provided both within the NSRD and as an exercise of the rights of operational units.

It was concluded that Clause 7, Part 1, Art. 8 of the Law of Ukraine "On Operative and Investigative Activities" gives operatives the right "to covertly identify and record traces of a serious or particularly serious crime, documents and other items that may be evidence of the preparation or commission of such a crime...", which allows using this norm as the basis of investigative measures, which are carried out with the aim of verifying the true intentions of a certain person whose actions show signs of a serious or particularly serious crime. A number of amendments to the separate provisions of the Law of Ukraine "On Operative-Investigative Activities" have been substantiated and proposed, which will allow establishing legal grounds for conducting a "special investigative experiment" and "simulating a crime scene" before the start of criminal proceedings.

Key words: covert investigative (search) actions, operative and investigative measures, special investigative experiment, simulation of crime scene, reasons for carrying out, legal regulation.